

NOVÁ ZJIŠTĚNÍ LATÉNSKÉHO OSÍDLENÍ V KATASTRU OBCE VRAPICE, OKR. Kladno

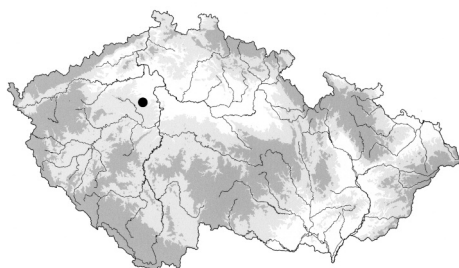
Radek Balý – Milan Procházka

Zkoumaná plocha p. č. 689/1 se nachází v katastrální území vesnice Vrapice (okr. Kladno). Jedná se o pozemek bývalého pole o výměře 27 895 m² ležícího jižně od Vrapického dvora a severně od železnice (50°9'35.414"N, 14°10'30.691"E). Podnětem archeologických prací byly zásahy do terénu při stavbě fotovoltaické elektrárny (obr. 1).

Lokalita se nachází v těsné blízkosti terénní hrany nad údolím Dřetovického potoka. Zájmová plocha leží na pomezí Pražské kotliny, podloží je tvořeno sedimenty zpevněnými spongilitickým slínovcem a prachovcem. Na několika místech v blízkosti zkoumané plochy jsou příznačné váte hlíny čtvrtohorního stáří, tzv. spraše. Při archeologických pracích bylo odhaleno opukové podloží, do kterého byla dvojice objektů vysekána. Klimaticky patří lokalita do okruhu mírně teplého, suchého s mírnou zimou. Hydrologicky spadá území do povodí Vltavy, kam je odvodňováno Zákolanským potokem. Okolí lokality je odvodňováno Dřetovickým potokem (č. h. p. 1-12-02).

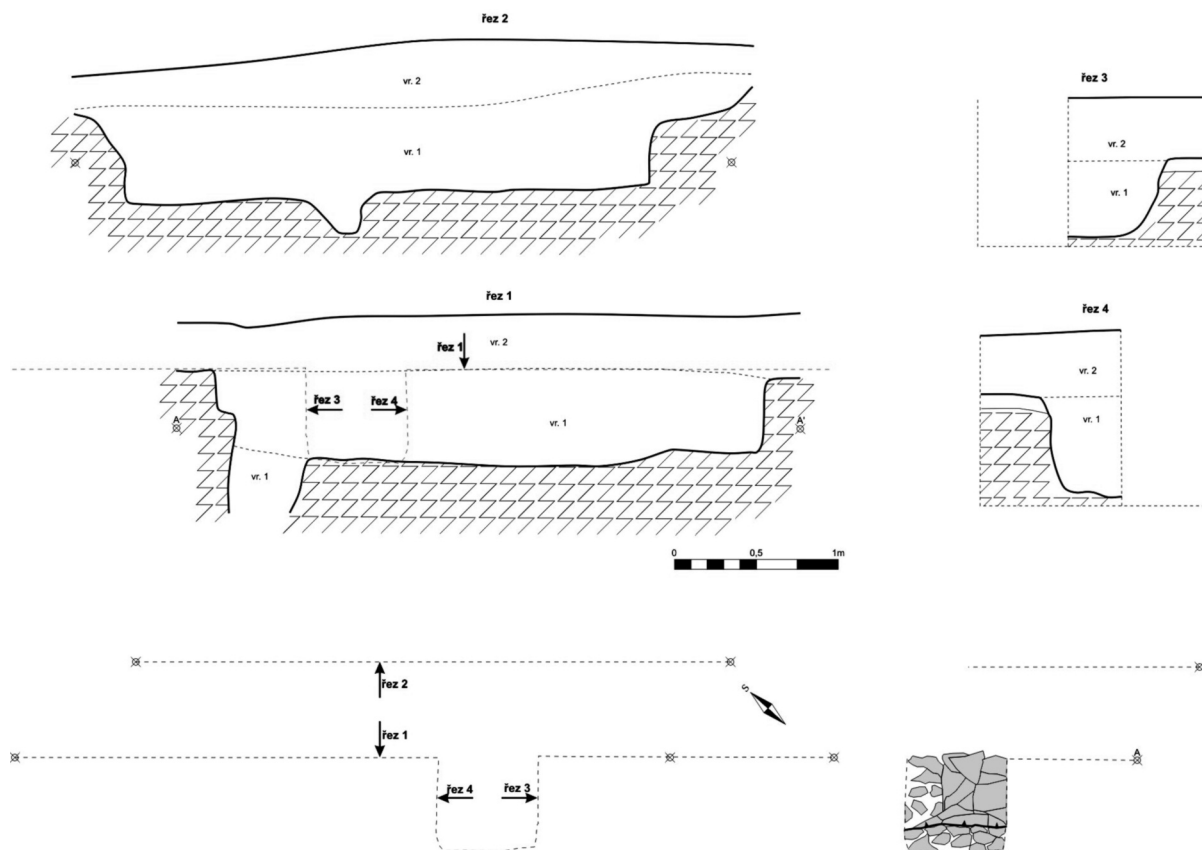
Nejstarší zmínku o Vrapicích představuje pramen z roku 1320, kdy „Chenconi“ z Vrapic emfyteuticky vysazoval majetek vyšehradské kapituly ve Stehelčevsi (*Profous – Svoboda 1957, 618*). Přímé okolí zájmové plochy, respektive Vrapický dvůr, je považováno za místo existence někdejší vsi Buštívka, Břízka (*Koller 1968, 223*). Údolí Dřetovického potoka představuje kontinuálně využívanou sídelní oblast (*Anděl 1984, 520*). První archeologické nálezy byly získány již v 19. století pod kostelem sv. Mikuláše (*Procházka 2007, 98*). Jednalo se o fragmenty neolitické a eneolitické keramiky a kamennou industrii. Roku 1857 byly na poli pod železniční tratí při levém břehu potoka údajně nalezeny rozkopané mohyly (*Sklenář 1992, 273*). V druhé polovině 20. století proběhly výzkumy laténského a římského sídliště (ppč. 668 a 608), zároveň i osídlení z doby přelomu raného a vrcholného středověku (*Justová 1968, 86*). Z ostatních nálezů lze upozornit na jámy z doby římské a ze starohradištního sídliště na ppč. 749/1 a ppč. 749/3 (SAS 12-23-08/2).

Cíl archeologického výzkumu představoval detailní kresebnou a fotografickou dokumentaci zjištěných archeologických pramenů. Vzhledem k rozsahu a specifice zásahu zemních prací do intaktních situací byl výzkumný tým nucen omezit dokumentační činnost pouze na vertikální řezy, jež prořaly dva charakterově podobné objekty. Rozsah stavebního projektu neumožňoval zkoumanou plochu rozšířit, informace bylo tedy možné čerpat pouze z profilů uvedených řezů. Zemní práce hloubené pro kabely

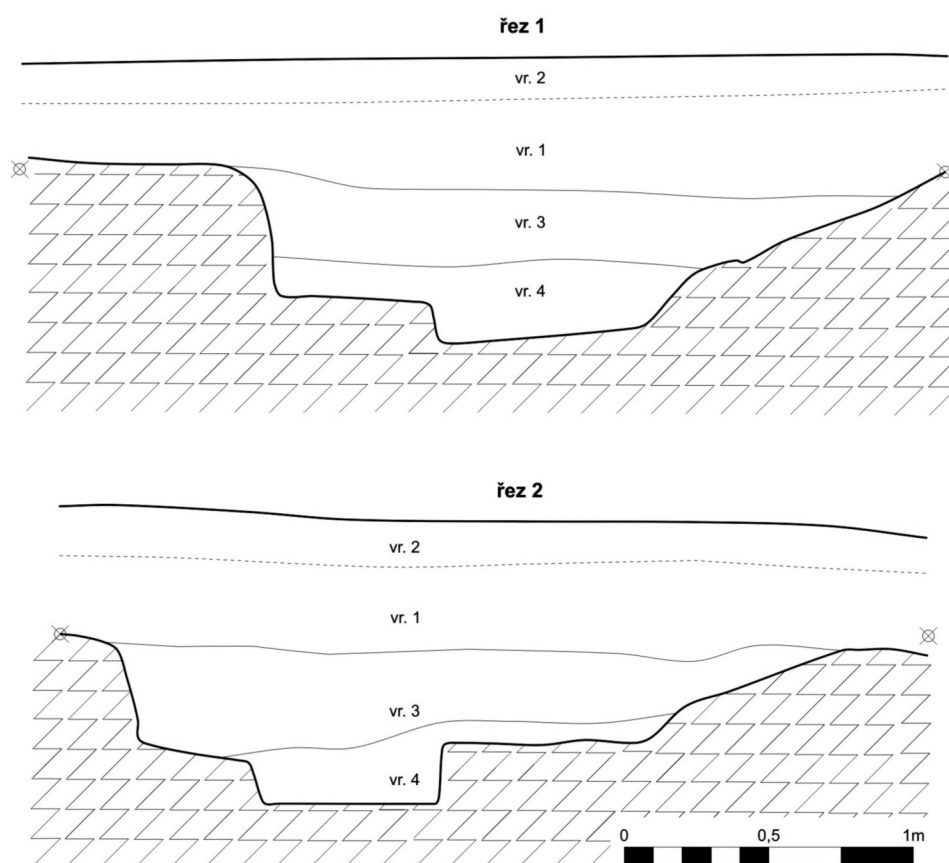

Obr. 1. Vrapice. Vyznačení zájmové plochy v rámci katastru. Nahoře: poloha lokality na mapě ČR

Obr. 2. Vrapice. Zachycená dochovaná situace polozemnice objektu 1

Obr. 3. Vrapice. Zachycená dochovaná situace polozemnice objektu 2

a konstrukci fotovoltaické elektrárny představovaly čtyři přibližně 1 m široké výkopy o hloubce cca 1,2 m a délce 60 m a jeden pás v délce 50 m. Ve dvou výkopech byla zjištěna přítomnost sídelních objektů zahloubených do opukového podloží. Nepočtené zlomky keramiky umožňují rámcově datovat polozemnice do období mladého latěnu.

Popis objektů

Objekt 1

Západní výkop přešel konkávní objekt s téměř kolmými stěnami, ležící přibližně 10 m od jižní hrany výkopu (zhruba 16 m od hrany parcely). Po dokumentaci řezů (obr. 2) byla vykopána kolmá přípojka, která narušovala objekt v blízkosti zjištěné kúlové jámy (objekt 3). Ve výkopu přípojky se podařilo zachytit západní stěnu polozemnice, a tím i určit její přesnější orientaci (obr. 3). Dochované vrstvy¹ v objektu č. 1 zabíraly cca třímetrový úsek výkopu, v němž byly celkově zachyceny dvě vrstvy s rozpitou hranicí. Mocnost výplně (vrstva 2) objektu (s výjimkou kúlové jámy) oscilovala mezi 50 a 70 cm. Kúlová jáma o průměru 40 cm dosahovala dna objektu a zahlubovala se pod úroveň rozsahu stavebního projektu. Její výplň se nelišila od výplně celého objektu 1 a nepochází z ní žádný keramický materiál.

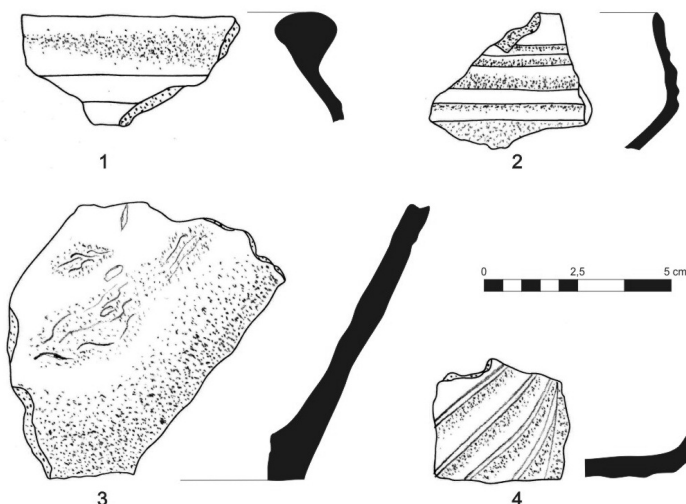
Objekt 2

Druhý pás od západní strany byl zaznamenán ve vzdálenosti zhruba 12 m od JZ strany. Objekt neprokázal stejnou pravidelnost stěn jako v předešlém případě (obr. 4). V tomto případě se setkáme s hranami kolmými, zatímco jejich protilehlé okraje stoupají pozvolně. Na řezu byl zaznamenán úsek o délce 240 cm. Zjištěny byly celkem čtyři vrstvy, z nichž dvě tvořily vlastní výplň objektu (vrstvy 3 a 4).

Nalezený keramický materiál je charakteristický pro mladší latěn a je možné jej rozdělit do několika podskupin (obr. 5). Množstevně bohatší byl objekt č. 1, ze kterého pochází fragmenty jemné i hrubé na kruhu točené hrubé keramiky. Jemná keramika, charakteristická svými vlastnostmi pro období LT C2–D1, je reprezentována zejména zlomkem mísy se zalomenou stěnou a horizontálními vývalky, která se řadí mezi stolní keramiku (obr. 5:2; Venclová 2008, 98). Dále pak zlomek dna stejného materiálu s plastickými žebry vzniklými ve spojitosti s technologií výroby (obr. 5:4). Mezi další zlomky z objektu č. 1 náleží vzácnější regionální typ růžové slídnaté keramiky ze severozápadních Čech a přilehlé části středočeské oblasti (Venclová 2008, 100). Ta je příznačná mimo jiné svým jemně ostřeným materiálem a jemně drsnějším matným povrchem. Získané zlomky umožňují, vzhledem ke své nižší vypovídací hodnotě, morfologické zařazení pouze do skupiny hrnců a zásobníků (obr. 5:3). U jednoho fragmentu z objektu č. 2 pak byla zastoupena písčité keramika, kterou představuje hrubý materiál s blíže nespécifikovaným druhem slídy. Poslední skupinu charakteristického ma-

Obr. 4. Vrapice. Odhalená stěna a dno objektu 1 v přípojce kabelu

Obr. 5. Vrapice. Výběr keramického materiálu z objektu 1

¹ Seznam vrstev evidovaných při archeologickém výzkumu: **vr. 1** – tmavě hnědá, prachovitá hlína, četné drobné zlomky opuky, nahodile pecky mazanice, uhlíky do 4 mm, středně ulehlá; **vr. 2** – ornice; **vr. 3** – světle hnědá, hlinitý jí, velmi četné zlomky opuky, ulehlá; **vr. 4** – tmavě hnědá hlína, ojedinele drobné zlomky opuky, ulehlá.

teriiálu tvoří šedá zrnitá keramika. Specifikovat ji lze jako tvrdě pálené, relativně tenké zboží, tvořené z hrubšího písčitého materiálu se zrnitým tmavě šedým povrchem. Zároveň je na tomto zlomku okraje hrnce s odsazením příznačná úprava či výzdoba, kterou je černý nátěr, a to jak na vnější, tak i vnitřní straně (obr. 5:1). U těchto typů lze spatřovat podobnost s lokalitami na katastru nedalekého Buštěhradu (Juřina – Stejskalová 2000, 173–174). Celkově tento malý omezený soubor můžeme řadit do LT C2–D1. Osteologický materiál a úlomky mazanice nebyly vzhledem k jejich charakteru předmětem další deskripce.

Tento drobný výzkum je důležitým krokem pro další poznání tohoto regionu v době laténské a zaplnění dosud „prázdných“ míst. Dokázal přispět k typologii obytných staveb a hmotné kultury tehdejší populace. Upozorňuje nás také na důležitost chránit neporušené situace, které se dosud nestaly předmětem destrukce výkopovými pracemi. Jejich existence byla pro nás v této lokalitě dosud neznámá.

LITERATURA

- Anděl, R. 1984: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Severní Čechy. Praha.
- Juřina, P. – Stejskalová, D. 2000: Ke struktuře laténského osídlení buštěhradského katastru, *Archeologie ve středních Čechách* 4, 171–182.
- Justová, J. 1968: Nálezové zprávy Archeologického ústavu ČSAV 1955–1964. Archeologické studijní materiály 6. Praha.
- Koller, R. 1968: Nástin regionálních dějin okresu kladenského. Kladno.
- Profous, A. – Svoboda, J. 1957: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV. Praha.
- Procházka, M. 2007: Vrapice – šlechtické sídlo a sakrální stavba, *Dějiny staveb* 2007, 98–101.
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Prehistorie a protohistorie. Praha.
- Venclová, N. 2008: Keramika. In: Venclová, N. (ed.), *Archeologie pravěkých Čech* 7. Doba laténská. Praha, 98–104.

NEW FINDINGS CONCERNING LA TÈNE SETTLEMENT IN VRAPICE, Kladno DISTRICT

Remnants of two sunken floored huts were discovered during rescue excavation. A small amount of pottery fragments recovered on the site allows us to date these features to the LT C2–D1 period.

Fig. 1. Vrapice. Boundary of the area of interest within the cadastral area

Fig. 2. Vrapice. Situation documented in a sunken floored hut – Feature 1

Fig. 3. Vrapice. Situation documented in a sunken floored hut – Feature 2

Fig. 4. Vrapice. Exposed wall and floor of Feature 1 in the trench

Fig. 5. Vrapice. Selection of pottery sherds from Feature 1